

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. IV. An Magistratus Laicus, seu secularis statuere possit impedimenta
matrimonij?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

dicitiam tum exemplo tum verbo, facile alios in sui sequelam, & contemptum Ecclesiae, ac legum ejus perduxerunt. Accedit, quod ea consuetudo nunquam fuerit possessionis, aut quasi possessionis pacificae, sed interruptae tot reclamacionibus, & poenis, in eos vibratis ab Ecclesiastico legislatore.

§. IV.

An Magistratus Laicus, seu secularis statuere possit impedimenta matrimonij?

1904. Videtur, quod sic 1. quia, cum matrimonium importet contractum civilem; potestas autem Laica possit statuere certam formam ejusmodi contractibus, quae non observata nulliter fiant, consequenter *legitimi* non sint, sicut statuit ipsa Ecclesia; recte videtur sequi, eandem posse statuere impedimenta matrimonij; seu, quod idem est, mutare saltem [mutatione materiali materiam hujus Sacramenti, faciendo scilicet, *ne contractus sit legitimus*, non observata forma, lege civili praescripta; id, quod etiam possunt in materia aliorum Sacramentorum, v. g. ne vinum maneat vinum usuale.

1905. 2. Quia Magistratus laicus potest certis actibus apponere aliquam conditionem, quae non posita tales actus eodem jure non subsistunt, vel apponendo qualitatem exclusivam alicujus ad substantiam talis actus requisiti: ergo etiam potest statuere impedimenta matrimonij; patet conseq. quia statuere impedimentum nihil aliud est, quam ponere conditionem, sine qua; vel adjicere qualitatem, quae stante matrimonio pulliter fiat, vel saltem impediatur. antecedeus probatur. Nam Magistratus laicus potest statuere, ne subditi nubant extra territorium; vel si secus, solvant censum emigrationis. 2. ne bona alienentur in forenses, etiam causa dotis, vel quod feuda non dentur in dotem, ut expresse docet de Luca, tanquam proba-

bilius lib. 14. de Regularibus, in annotationibus ad SS. Conc. Trid. discurso 26. n. 39.

Deinde Magistratus Laicus potest sequestrare puellas ad effectum explorandi veram earum, ac liberam voluntatem, ut occurratur seductionibus, & violentiis. Potest indignè nubentes privare dote; potest negare bonorum extraditionem, si nubant extra territorium contra Magistratus voluntatem, &c. Nam haec concernunt meram temporalitatem, & statui possunt ex justo, honestoque fine: ac qui haec impediunt matrimonia, saltem quoad libertatem: ergo. Confirmatur: quia multi judicant, valere statutum civitatis, quod inter homines diversarum civitatum non contrahatur matrimonium sub certa poena, dummodo possint honestè contrahere inter homines suae civitatis; sic Bartol. Angelus, & alij, quos refert Felinus in c. 1. de sponsal. n. 20. *versu secundo fallit.*

Verum, omnino negandum est, Magistratum, seu Principem secularem, licet fidelem, *saltem defuncto*, posse condere legem, quae impedimentum aliquod vel impediens, vel dirimens matrimonium inducat in suos subditos fideles; ita communis; quia hanc potestatem de facto esse reservatam soli summo Pontifici, ex de-
 ctis constat n. 1888. dixi. 1. *in subditos suos fideles.* Si enim habeant sub se quos etiam infideles, quorum matrimonium non est verum Sacramentum, ut diximus a num. 340. potest; cum in tali casu eorum matrimonium maneat contractus merè civilis. dixi. 2. *saltem de facto.* Nam Basiliius Pontius lib. 6. de *Impediment. c. 2. num. 2.* recte movet hanc questionem, unde contingit, quod Magistratus Laicus non possit condere impedimenta matrimonij; aliter possit, quantum est ex se, tamen nunc propterea solum, atque adeo *de facto non possit*, quia summus Pontifex eam potestatem sibi reservavit? vel, quia caret potestate ad talem actum, seu dispositionem? quibus positis n. 3. *prospus immunito* subjungit, quod P. Sanchez l. 7. d. 3. num. 2. *ex levissimis fundamentis* primum concedat Principi seculari fidei-

non obstante, quod Sanchez ibidem asserat, de facto tamen eam potestatem esse reservatam soli summo Pontifici.

1908. *Immeritò*, inquam, hoc asserit Pontius de tanto viro, qui (ut novit orbis) in resolutionibus suis tam cautè, ac fundatè loquitur, ut meritò illi injurius sit, qui eum *ex levissimis fundamentis* ad affirmandum, vel negandum aliquid, procedere, orbi vulget. Nec in ea opinione, pro qua stat Sanchez, ipse singularis est; cum plures ibidem relatos, secum sentientes habeat, viros aequè doctos, ac sint alij opinionis contrariae; nec suis fundamentis destitutos, quæ sanè levissima non sunt, ut patebit consideranti.

Ceterum omnino existimo, probabilius esse, leges magistratum secularium, quæ directè, vel indirectè substantiam matrimonij fidelium mutant, vel impediunt, irritas, ac nullas esse, ex defectu potestatis; sic Castropalaus *d. 4. de spons. p. 1. n. 3.* & apud eum Covarr. *4. decret. p. 2. c. 6. §. 1.* Layman. *l. 5. summ. tr. 10. p. 4. c. 1. n. 3.* & alij. Quia, etsi matrimonium fidelium sit contractus civilis, & politicus; quia tamen à Christo elevatus est ad rationem sacramenti novæ legis, quoties à fidelibus celebratur juxta institutionem Christi, non manet, sed definit esse contractus *merè civilis*, & politicus, ac evadit *sacramentalis*, & *sacer*; at qui circa substantiam rei sacramentalis, & sacræ nihil potest potestas Laica, cum sit extra forum sæculare: ergo, ma. est certa. min. etiam constat tum ex dictis; tum ex diversis textibus juris sacri; probatur. 1. ex *c. Tuam, de ord. cogit. ubi* deciditur, etsi causa temporalis (v. g. hereditatis) tractetur principaliter coram sæculari Judice; hunc, si incidat *questio natalium*, non debere causam successione, dependentem à causa natalium incipere, sed expectare, *donec causa natalium Apostolico judicio finem acceperit*; ratio redditur, *quia secus nihil aliud esset, quam diversis processibus intricare negotium, & confusione quadam, judicij ordinem perturbare.* Sic Honorius III. ad Ludovicum Regem Franciæ.

1910. Similiter *c. Multorum. 35. q. 6.* Alexander II. Guilielmo de Monfralio, volenti suam uxorem rejicere prætensio titulo consanguinitatis, mandat interdicens, ne id agat, *donec Episcoporum concilium causam*

Tom. IV.

examinari. Et ideo in *c. Cum secundum Apostolum, de secundis Nupt.* ea lex Cæsarium, quæ infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus, abrogatur, tanquam disponens de re, sæculari foro non subiecta; & *c. quedam lex. 35. q. 2.* rejicitur à Gregorio I. lex Honorij, & Justiniani Imperatorum, quæ decernebat valida matrimonia *inter consobrinos*; & ipsum Conc. Trid. *sess. 24. can. 12.* anathemate ferit eum, qui dixerit, *causas matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos.* V. quæ supra à n. 364. diximus ad quæst. an valor matrimonij pendeat à consensu, secundum consuetudinem loci, ubi celebratur.

Confirmatur; quia leges civiles, & statuta à Dominis temporalibus, & Magistratibus Laicis facta, quæ directè, vel indirectè disponunt aliquid circa matrimonia fidelium, impediens validitatem, & minuens contrahentium libertatem, jure canonico reprobata sunt, ut constat ex dictis à n. 504. Nec juvat recursus ad distinctionem solitam: omnino reprobari, quatenus disponunt de matrimonijs, in quantum sunt sacramentum; non autem, in quantum sunt contractus merè civilis, & politicus; nam ad hoc jam constat ex dictis à n. 1506.

Ad 1. rationem in contrarium in n. 1912. 1904. *z.* licet potestas Laica contractibus merè civilibus, & politicis (quando etiam celebrati manent *merè civiles*) possit præscribere formam, quæ non servatà, irriti, ac nulli sint; id tamen negari; quando hoc ipso, quod celebrentur à fidelibus eo modo, quo Christiani debent, non manent *merè civiles*, sed evadunt sacri, & sacramentales, ut dictum est à n. 1506.

Ad 2. in n. 1905. *z.* quidquid sit de alijs contractibus, & dispositionibus Laicorum, id tamen univèrsaliter tenendum, nullum Dominum terrestrem, aut magistratum sæcularem posse vel licitè, vel validè, aliquid statueri pro matrimonijs fidelium per modum pænæ, vel privationis ejus, quod aliàs de jure certò competit, in transgressores talis statuti, si directè, vel indirectè tangat validitatem, aut libertatem matrimonij, ut constat ex Trid. in n. 1506. & alijs rationibus hætenus allatis. Ex hoc sequitur irritum esse mandatum, vel præceptum quorumlibet

bet Dominorum temporalium, vel Magistratum Laicorum, qui minis vel poenis viros vel mulieres cogunt (etiam sola coactione conditionata) etiam solum indirecte, ut cum ijs matrimonium contrahant, quos ipsi eorum domini volunt. Nam si minæ, vel pænæ graves sint, iniuste, ac graviter lædunt libertatem matrimonij; ergo ejusmodi leges, & statuta jure sacro reprobata sunt, & omnino illicita, ac nulla, secundum dicta. *injuste*, quia citra legitimam potestatem, ut constat ex Trid. jam citato; & contra subditorum, in hoc ab illis independentium; *graviter*, si damnum grave sit.

1914. Idem dicendum venit, si, nisi nubant ei, quem ipsi volunt, subditis negent consecutionem paternæ hereditatis, vel fundos ad hos jure pertinentes, auferant, Nam in tali casu si non directe, saltem indirecte cogunt ad tale matrimonium, renuendo debitum solvere, ut constat ex dictis & sub pœna excommunicationis lætæ sententiæ reprobatur à Trid. ut dictum est ibidem; præsertim, cum contineant privationem ejus, quod aliàs jure certo debitum est, ut notavimus supra.

1915. Dices: per decretum C. C. Trid. 24. de matr. c. 9. de quo n. 504. ubi videntur abrogari leges Principum, & Magistratum secularium, solum intelligenda venit abolitio earum, in quantum contra leges sæculares justè providendum erat validitati, & libertati matrimonij, atque adeo in quantum *injustè* minis, & pœnis, aut privatione ejus, quod aliàs de jure competit, illis præjudicatur, hoc autem non fit, quando per leges sæculares *justè* sunt illæ minæ, pœnæ, ac privationes; ut si negetur solum *lucrum acquirendum*; vel etiam aliquid aliàs jure debitum, sed ex justo, & honesto fine; qualis esset lex municipalis, ne bona stabilia, & in proprio territorio existentia, alienentur in forenses, ex quibus Dominis territorij fieri frequenter possunt graves incommoditates, & collisiones cum alijs dominijs; vel ne feuda transeant, loco dotis, in maritum, vel similes, qui sunt inimici, vel infensi, aut suspecti, sive potentiores domino directo; sic de Luca *cit. n. 39.*

Ante Respons. not. 1. voluntatem Legislatoris Laici (atque adeo legem) que hoc ipso, quòd directe, vel indirecte minetur, aut privet transgressores legis, bono illis jure debito, non posse censeri *justam*, quando punitur ab Ecclesia tanquam mortaliter mala; ut, cum punitur excommunicatione lætæ sententiæ; hæc enim supponit peccatum mortale: at voluntas Domini terrestris, vel Magistratus sæcularis (atque adeo lex) quæ directe vel indirecte minatur, vel privat subditum dote, vel hereditate debita, aut alijs bonis, jure vel in re, vel ad rem illi debitis, nisi matrimonium incant, quod dominus, aut magistratus vult, est talis voluntas; ergo nequit esse *justa*.

Not. 2. nec eo casu *justam* esse voluntatem Legislatoris Laici, consequenter legem, quæ minatur, vel privat transgressores bonis jure debitis, ex eo, quòd incant, vel non incant hoc matrimonium, à quo in conscientia non prohibentur. Nam Legislator, qui aliquid à me exigit, in quo ei subjectus non sum, injustè illud lege comminatoria, vel pœnali à se condita, à me exigit; sed subditi dominis terrestribus, aut etiam parentibus in electione status, qualis est conjugij, subjecti non sunt, ex n. 145. & seq. nisi aliunde in conscientia teneantur hoc, vel illud, inire vel relinquere, ergo. Nec juvat distinguere: non sunt subjecti in electione status conjugalis, *ut eum determinatè incant* C. *ex suppositione, quòd inire velint, tale incant, vel non incant* N. Nam etiam ad hoc jam constat. 1. non teneri eos inire matrimonium, quando determinati sunt ad statum oppositum ex n. 145. Nec etiam quando determinati sunt ad statum conjugalem juxta dicta n. 144. & seq. ergo; quo posito.

2. Ad objectionem in n. 1915. data, quòd leges civiles in eo solum per Tridentinum abolitæ sunt, in quo *injustè* statuitur de matrimonio, quod ejus validitati, aut libertati nocet, ut vult de Luca *cit.* sed nego esse *justas*, cum *generaliter* statuant minas, & pœnas, ac privationes eorum, quæ jure debita sunt in eos, qui tales eorum leges, de valore, vel ijs, quæ libertatem

bertatem matrimonij, etiam indirectè minuunt, non observant etiam extra casus, quibus inire, vel non inire matrimonium non prohibitum in conscientia, de quibus diximus à n. 143. & seq. dixi: *dato*, leges civiles in eo solum per Tridentinum aboliatas, in quo *injustè* statuunt de matrimonio, quod ejus validitati, ac libertati nocet. Nam ex alio etiam capite (nimirum defectu potestatis) irrita sunt, ut constat ex dictis n. 1909. & passim alibi. Et ideo non salvat eos, ut vult de Luca *cit. supra* n. 1915. quod interdum ex alio justo, ac honesto fine sub minis, & penis statuunt de matrimonio, quod ejus validitati, ac libertati nocet. Nam intentio non facit justam esse legem ab eo conditam, qui caret potestate ferendi legem in tali materia.

1919. Per hoc tamen non nego, valere leges Principum, vel Magistratum secularium, quæ statuunt circa ea solum, quæ nec directè, nec indirectè tangunt substantiam matrimonij; qualia sunt de dote constituenda, de donatione propter nuptias, sponalitati largitate, legitimatione in solis temporalibus; modò ex his nihil redundet in libertatis diminutionem; sic enim ea dispositio *indirectè saltem* redundaret in matrimonij substantiam, ad quam pertinet libertas immunis à metu *injustè* causato volentibus matrimonium inire. Quod autem libertati, prout eam illæsam volunt sacri canones, & Tridentinum, dum leges sæculares hoc titulo reprobant, istæ vel directè vel indirectè nocent per ea, quæ inducunt speciem pœnæ, vel privationem ejus, quod aliàs certè de jure competit, fatetur ipse de Luca *cit. n. 36.* aliàs Patronus sententiæ contrariæ, ut constat ex dictis; & ratio est, quia metus pœnæ, vel privationis bonorum debitorum, continet damnum, & causat injuriam passio metum, ut notat Pontius *l. 4. c. 4. n. 10.* & quidem illatam ab eo, in casu, qui quoad eam materiam, in alterum jurisdictione caret, ut constat ex dictis.

1920. Ex hoc sequitur 1. injustam esse legem sæcularem, quæ concedit parentibus facultatem exhæredandi liberos, vel negandi dotem filie aliàs non provisæ, quod ipsis invitis nubat, præsertim, si id egerunt petito parentum consilio; quia

in utroque casu privantur re, sibi jure debitâ; ergo saltem indirectè nocent libertati, quam illæsam vult Tridentinum; & procedunt in re, ubi tales leges aboliatæ sunt, teste de Luca *cit. n. 39.* Pontio *cit. n. 10.* & alijs. Quid porro dicendum, si nubant indigno, constat à n. 497. Sequitur 2. leges sæculares, quæ prohibent bona feudalia causâ dotis asserre forensibus, probabilibus esse justas, ut tenet de Luca *cit. supra* n. 1915. Nam in hoc casu dominus directus nihil statuit circa matrimonium, cujus transgressio induceret pœnam vel privationem alicujus jure debiti; cum vassallus aliunde teneatur cavere alienationem feudi; unde jus domini directi deterius evadat.

Sequitur 3. ex hoc, quod leges sæculares subditos nubentes extra territorium contra domini, vel magistratus voluntatem, puniant privatione bonorum, vel omnium, vel parte, quæ ipsis aliàs jure debita sunt, leges esse injustas; ex n. 1916. dixi *ex hoc, quod puniant sic nubentes.* Nam si aliunde jus habeant exigendi censum emigrationis in casu subditi à priori dominio in aliud se transferentis, exigere quidem possunt *eo titulo*; sed non, *ut pœnam*, quia *lex eo titulo puniens*, ut dixi, injusta est. Et sub hac distinctione admitti potest doctrina, quam tradit Gobat *tract. 9. Theol. experim. n. 21.* approbans statutum Mutinense, quo mulier *se ipsam nubens*, hoc est, se ipsam conjugio elocans redditur incapax ad recipiendum ex testamento, vel ab intestato cujuscunque civis, vel districtualis Mutinæ, si hoc non statuat in pœnam; non autem si secus. Tunc enim hæc prohibitio, non est mera prohibitio, sed conditionalis coactio, juxta alibi dicta.

Causalis verò, quam asserit de Luca superius n. 1915. pro justitia legum civilium, quæ nubentibus extra territorium contra ejusmodi leges negant extraditionem bonorum, quæ aliàs jure debita sunt, ex eo desumpta, *quod hæc concernant meram temporalitatem*, in usu Laicorum frequens est,

& nunc propria regulæ ubique ingerendi se rebus temporalibus, etiam si sint Ecclesiastica. Caterùm ut aliàs notavimus supra, nisi limitetur, ea regula certò falsa est. Nam sicut necesse est, utile vitari per inutile, quando illi hoc inseparabiliter annexum est, ut docet *reg. 37. de regul. juris in 6. sic*, & à fortiori, necesse est extrahi temporale à jurisdictione temporali, quando illi inseparabiliter annexum est spirituale; unde sicut illud complexum ex utili, & inutili est simpliciter inutile; sic istud ex temporali & spiritali est simpliciter spirituale: de spiritalibus autem potestas Laicorum nulla est; ergo. Cùm ergo temporalitas, cui spirituale inseparabiliter annexum est, sit tale complexum; rectè sequitur, circa talem temporalitatem nullam esse potestatem Laicorum.

1922. Sequitur. 4. non esse quidem irritas leges sæculares, quæ concedunt parentibus, aut ijs, qui loco parentum sunt, facultatem sequestrandi puellas, nubere volentes, ad hunc finem, ut explorent sufficiens earum iudicium, vel ne seducantur: non autem, ut avertant ab hoc connubio, præsertim non indigno, vel, ut illud incant cum tali, ut habetur in *num. 1767. sequitur. 5. esse probabilius, non esse irritas leges sæculares, quæ quoad nubentes disponunt solum de lucro non acquirendo, ut notat Pontius cit. n. 10. quia, ut diximus alibi, metus amittendi lucrum, nullo jure in re, vel ad rem debitum, non est propriè pœna, nec minuit libertatem matrimonij, prout eam illasam volunt sacri canones, & Tridentinum. Ex his patet ad casus, & probationes particulares in objectis n. 1905. & n. 1915.*

ARTICULUS II.

De Impedimentis tantum impediens matrimonium.

1923. Quid sit impedimentum tantum impediens, constat ex n. 1873. Inter impedimenta matrimonium solum impediens, seu illicitum reddentia, quædam incurruntur ex crimine, & continentur his verbis: *Incestus, Raptus sponsatæ, mors mulieris, susceptus propriæ sobolis, mors presbyteralis; vel si pœniteat solenniter; aut monialem accipiat: prohibent hæc conjugium sociandum: quæ verò sine delicto incurruntur, sequentibus explicantur: Eccle-*

*sia vetitum, nec non tempus feriatum; atque Carechismus, sponsalia, iungio votum, impediunt fieri; permittunt facta tenere: de his igitur in præfens agendum erit; ubi vides impedimenta solum impediens ex delicto, esse septem; sine delicto, quinque: quanquam hodie sola quatuor, nimirum *Ecclesie vetitum, tempus feriatum, sponsalia, & votum, sint in usu, cæteris antiquatis, & usu contrario abolitæ, ut patet ex seq.**

§. I.

De Incestu.

Circa hoc impedimentum quæres. 1. quid sit incestus propriè dictus? R. ex n. 1137. esse carnalem copulam habitam inter consanguineos, vel affines in gradu prohibito. Quare incestus propriè dictus non committitur per copulam carnalem inter spiritaliter, vel legaliter solum propinquos, ex n. cod. nec sine copula perfecta ex n. 1727. & si fiat sine notitia circumstantiæ consanguinitatis, vel affinitatis; fore incestum solum materiale, non formalem, ex n. 1728. Incestus vini cum consanguinea uxoris præferebat olim incestuosus impedimentum impediens eorum matrimonium cum alijs ex n. 1140. & quidem perpetuum per n. eund. & si incestus superveniat matrimonio rite contracto (puta, si fiat cum consanguinea uxoris in gradu prohibito) inducitur quidem affinitas inter virum, & uxorem, non dirimens matrimonium prius contractum, sed incestuosò conjugij solum adimens jus petendi debitum ex n. 1141. de hoc impedimentum confurgebat etiam ex carnali copula, cum consanguinea uxoris, etiam defunctæ; nam morte uxoris non tollitur affinitas inter virum, & uxoris consanguineas.

Quæres. 2. quale impedimentum præfereat incestus cum consanguinea sponsæ de futuro? R. quod pariat affinitatem, quæ non tantum inter ipsos sponso de futuro, sed etiam inter sponsum, & consanguineas mulieris incestuosæ, usque ad secundum gradum inclusivè dirimit matrimonium, ex n. 1143. & seq. Et quamvis aliqui negent, ut diximus n. 1144. induci per incestum sponso cum consanguinea sive sponsæ de futuro, impedimentum impediens matrimonium horum incestuosorum